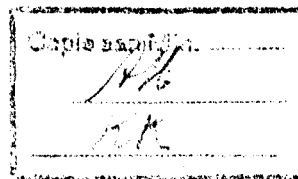

'S-GRAVENHAGE, 14 April 1950

Ref. No. 3858

AAN: MIN. VOOR UNIEZ EN OVERZ. RIJKSDELEN

Fotocopie nr: 23532

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: D J A K A R T A

Datum van afzending: 14-4-1950

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 14-4-1950

GEHEIM.

Mede voor Drees en Stikker.

Hieronder dagrapport van Generale Staf van 14 April, afgesloten om 12 uur, dus voor dat bericht overkomst Abdul Azis naar Djakarta bekend:

- "A. In ochtend 13 April door Abdul Azis aan Milobs Makassar overhandigd schriftelijk aan UNCI Djakarta gericht verzoek om bemiddeling betreffende
- spoedigst algehele overgang KNIL militairen in Oost-Indonesie naar APRIS;
  - tenminste 1 jaar na overgang ter plaatse blijven;
  - TNI officieren in staven half om half met KNIL officieren;
  - vrijstelling strafrechterlijke vervolging APRIS compagnie Azis en meelopers.
- B. In avond 13 April te 20.15 uur achtereenvolgens over radio Indonesie Regeringsverklaring, rede Sukarno en korte verklaring Sultan Djocja betreffende Makassar-affaire, waarvan inhoud geseind.
- C. Vroege ochtend 14 April bericht ontvangen van Nederlandse troepen-commandant Oost-Indonesie (hierna afgekort NTOI) opgemaakt 13 April 24.00 uur. In kort inhoud verklaring milobs in avond 13 April vermoedelijk na rede Sukarno dat Sukarno nogmaals aan Abdul Azis gelegenheid gegeven Djakartawaarts gaan. Azis toestemde onder volgende voorwaarden:
- reis naar Djakarta en terug en verblijf Djakarta onder voortdurend geleide van 2 milobs;
  - verblijf Djakarta niet langer dan 2 dagen.
- Door milobs Makassar werd aan millexboard verzocht deze aangelegenheid met RIS Regering opnemen. Te dien einde werd door milobs-team 9 Makassar dd? 13 April 23.20 uur volgend telegram via militaire verbindingen aan millexboard Djakarta verzonden:
- "From team 9. President Sukarno has again requested captain Andi Abdul Azis to report to him under safe conduct. Captain Azis will comply with this on following conditions.
- Travel to Djakarta, stay and live at all times in Djakarta, return to Makassar, all this in company of 2 milobs of this team.
  - Stay in Djakarta no longer than 2 days.
- This team request UNCI to contact RIS Government on this matter in morning of 14 April and to guarantee RIS Government acquiescence. Urgent reply from UNCI requested to insure relaning of tension and to prevent

- 2 -

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

- Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
- Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
- Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
- Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
- Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen ui sluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

GEHEIM.

certain bloodshed in this area. Coordinators."

Commentaar: Ik seinde U inmiddels over gesprek met Critchley en overstandpunt van RIS overkomst Abdul Azis.

- D. Situatie Makassar stad. Te 20.00 uur op 13 April alle Nederlandse militaire kampementen licht beschoten met uitzondering van kampement aan Telloenboomstraat. Gelijkzeitig vrij hevige beschieting staatspolitie-kazerne Goaweg en kampement van Corps Polisi Militer aan Klapperlaan, alwaar thans door Azis vrijgelaten leden van CPM onder bescherming van bijzondere politie Negara. Wat betreft laatste beschieting is indruk NTOI dit poging bevrijding of althans situatie scheppen gunstig tot ontvluchting leden CPM. Echter geen CPM'er ontvlucht. Verder nog hier en daar enkele schoten in stad Makassar. Bedrijvers van bovenstaande beschietingen bleven in alle gevallen onbekend. Geen verliezen doden en/of gewonden bij KNIL. Omtrent verliezen politie en leden CPM hier geen gegevens ontvangen. Onmiddellijk na vallen eerste schoten van KNIL zijde gemotoriseerd door Makassar gepatrouilleerd ter bescherming Europese levens en belangen. Zijdens groep Azis eveneens patrouille door Makassar. Na afloop beschietingen verder stad Makassar wederom uiterlijk rustig.
- E. Verband bestaat gevaar voor Nederlandse levens en belangen dezerzijds nog volgend telegram van Wnd. Commissaris Koninkrijk der Nederlanden Makassar ter doorgeven aan HC ontvangen:
"Nr.12662. Verzoeken verbinding opnemen Generaal van Langen ref. mondeling onderhoud mij. Invliegen KL troepen Makassar voor bescherming Nederlandse levens en belangen. Neerlandia Makassar."
Commentaar: (Buurman en ik nemen standpunt in dat invliegen KL troepen complicaties alleen kan vergroten en dat daarvan ware af te zien).
- F. Korvet Hang Tua in loop 13 April wederom circa 25 mijl voor Makassar waargenomen, alwaar wederom coaster ter controle aangehouden, waarna doorgelaten naar Makassar.
- G. Reacties buiten Makassar in gebied NIT. Op 12 April 15.00 uur bericht van Ned.tr.cdt.Noord-Celebes als volgt:
1. op 11 April vergadering van Panitia Peralihan Tentara Manado met voormannen van Menadonese KNIL aldaar. Uitslag hiervan: bevorderen snelle overgang naar APRIS en geen TNI voordien naar Minahassa. Op achtergrond, evenwel niet openlijk uitgesproken, praktisch geheel accoord met actie Azis.
  2. Op avond 11 April stemming militairen down als gevolg radioberichten Djakarta, echter spoedig grote opluchting door tegenspraak radio Makassar, waaruit men standvastigheid Azis meent merken. Indruk valse berichtgeving Djakarta groot prestige verlies RIS en versterking sympathie voor Azis.
  3. Door Ned.tr.cdt.Noord-Celebes wordt nog steeds rekening gehouden met mogelijke actie van linkse groep bestaande uit Pemuda, zogenaamde Lasjkar Rakjat, Islamieten en Mrama Tondano.
- Overigens geen nieuwe gezichtspunten.

14 April 1950

GEHEIM.

- H. Reacties in gebieden buiten NIT. Op verzoek van Ned.tr.cdt.Zuid-Oost-Borneo vertrok in loop 13 April milobs major Dolan met Nederlands liaison-officier naar Balikpapan in verband met wanordelijkheden Worang bataljon. Op 13 April 15.30 uur door milobs Bandjermasin volgend telegram aan milobs Djakarta:
- "Urgent. Women and children have been landed at Balikpapan on order chef-staff Bambang Supano under own guard. Ship Bontekoe evacuated of all Worang personnel. Major Worang has ordered captain of ship Waikelo against his wishes to hail today 13 April supplies aboard from Surabaya. With supplies expected time arrival Balikpapan on 14 April. Nasty accident involving Worang personnel with civilians and Dutch Army in town of Balikpapan also with ships officers on Bontekoe. To prevent further incidents Dutch troupes are confined in barracks. Detail reports follow by safe hand by Lieutenant Fox on special military plane expected time arrival Djakarta 14.00 hours 14 April. Major Worang would not meet me on my reporting to ship. Dolan sends."
- Overigens geen nieuwe gezichtspunten.
- I. Dezerzijds ontvangen berichten met betrekking tot door RIS Regering n.a.v. Makassar affaire genomen en te nemen militaire maatregelen.
- Evaluatie B 1 bericht: Lt.kol.Samidjo, Javaan en ex KNIL officier, met Majoor Iskandardirata, staf officier Siliwangi Divisie, worden op korte termijn Balikpapan gedirigeerd, bestemd optreden als territoriaal commandant resp. chef Staf APRIS commando in Oost-Indonesie.
- Evaluatie B 2 bericht: Onlangs uit Surabaya vertrokken korvetten Banteng en Radja Wali, zogenaamd voor manoeuvres naar straat Makassar gestuurd. Werkelijkheid zij tezamen met korvet Hang Tua blokkade moeten varen ter afsluiting Makassar. Deze 3 korvetten hebben ieder 100 schoten voor kanon 10 $\frac{1}{2}$ cm.
- Evaluatie B 2 bericht: 13 April te 14.00 uur per plane ex Makassar op Kemajoran aangekomen Mokoginta en enige NIT autoriteiten, waaronder Minister Voorlichting Ratulangi. Mokoginta eigener initiatief naar Djakarta om bij RIS Regering laatste poging wagen wapengeweld voorkomen. Mokoginta op speciaal verzoek NIT Regering gegaan en brief bij zich van Azis bestemd voor Sukarno en Sultan Djocja. Mokoginta bij aankomst mededeelde hij bloedbad in geheel Indonesie verwacht in geval men van RIS zijde persisteert in voornemen gewapenderhand oplossing brengen in Makassar affaire. Volgens Mokoginta zal het hard tegen hard gaan, aangezien hij verwacht dat gehele Indonesische KNIL in gebied NIT zich achter Abdul Azis zal scharen. Mokoginta in namiddag 13 April per plane naar Makassar terug.
- Evaluatie B 2 bericht van Ned.tr.cdt. Midden-Java: KPM schip Kalianda op 14 April te Semarang verwacht, zal 800 man TNI met voertuigen aan hoord nemen. KPMers Waiwerang en Kaimana doen Semarang niet aan.
- Evaluatie B.2 bericht van Ned.tr.cdt.Midden-Java: 12 April 18.30 uur te Semarang 14 wagons TNI met gezinnen gearriveerd ex Gombong. Bestem-

M
g

14 April 1950

GEHEIM.

ming onbekend.

Ongeëvalueerde berichten van Ned.tr.cdt.O.Java:

- A. voor actie NIT bestemd één divisie onder bevel van kolonel Bambang Supeno .
  - B. divisie bestaat uit 3 brigades resp. uit West, Midden en Oost-Java
  - C. brigade Oost Java bestaat uit 4 bataljons (zie hiervoor ook vorig resume).
  - D. van één der bataljons genoemd onder C hierboven reeds op 11 April circa 80 man ingescheept per prauw ex Toeban bestemming NIT.
- Evaluatie B 2 bericht van Ned. tr.cdt. O.Java: omstreeks 9 April uit Panaroekan vertrokken 2 prauwen met illegale strijders bestemming NIT.

HIRSCHFELD 383. *ly*

— JC/CN